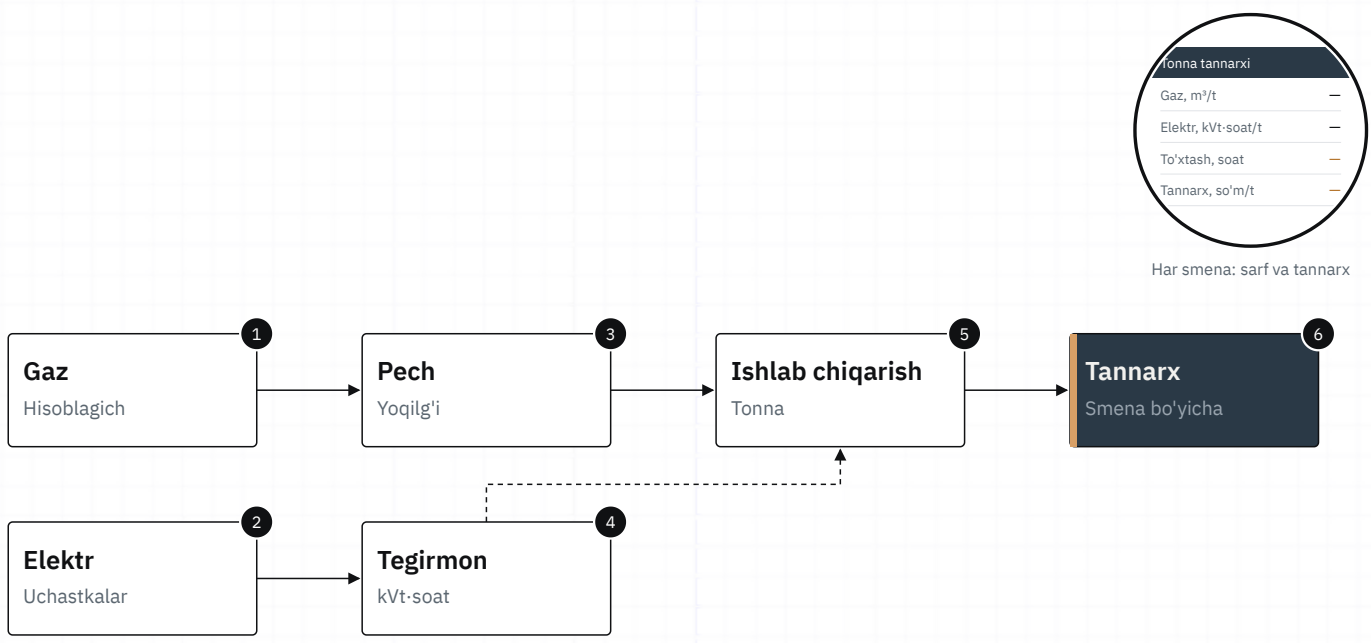

Qurilish materiallari · Tarmoq hujjati

Energiya sarfi va tonna tannarxi

Gaz, elektr va to'xtashlarni pech, tegirmon va smena kesimida o'lchab, tonna tannarxini ko'rinadigan qilish.

Seriya	Hujjat	Til	Holat
Energiya · Tannarx	QM-02	O'zbekcha	Noyabr 2026

01 — Bir qarashda

Narxni bozor belgilaydi. Tannarxni — zavod.

Quvvat talabdan ko'p bo'lgan bozorda zavod sotuv narxini nazorat qila olmaydi. Uning qo'lida qoladigan narsa — tonnaga sarflanadigan gaz, elektr va to'xtashlar. Ularni o'lchamasdan boshqarib bo'lmaydi.

Bu hujjatda

- Sohada nima ma'lum
- Muammo qayerda
- Yechim arxitekturasi
- Joriy qilish va o'lchash
- O'z-o'zini tekshirish

46%

Anhor.uz ma'lumotiga ko'ra, 2024-yilda sement quvvatidan foydalanish shu darajadan oshmagan.[1]

34

Energoaudit o'tkazilgan yirik korxonalar; ular soha elektr iste'molining taxminan 65% ini tashkil qiladi.[2]

7% / 4%

Energiya talab pech va tegirmonlarni almashtirish kreditlari bo'yicha foiz kompensatsiyasi (so'm / valyuta).[2]

> Energoaudit bir marta o'tkaziladi. Sarf esa har smenada o'zgaradi.

Bosh direktor
Tonna tannarxi va rentabellik.

Bosh muhandis
Pech va tegirmon rejimi.

Bosh energetik
Gaz va elektr sarfi.

Moliya direktori
Energiya xarajati va kreditlar.

02 — Sohada nima ma'lum

Sohada nima ma'lum

Faktlar davlat organlari va OAV xabarlaridan olingan. Bashoratlar keltirilmaydi.

Fakt	Kim aytgan yoki qayerda
Sement zavodlari loyiha quvvati 40,5 mln t, 2024-yilda ishlab chiqarish 17,9 mln t; quvvatdan foydalanish 46% dan oshmagan.[1]	Anhor.uz (Uzpromstroymateriallar)
Birja narxi yanvar 2026 da tonnasiga taxminan $47 gacha tushgan.[1]	Anhor.uz
34 yirik korxonada energoaudit o'tkazilgan, o'tgan yili 240 mln kVt·soat tejalgan; yana 38 korxonada audit rejalashtirilgan.[2]	Modernizatsiya dasturi
2026-yildan qurilish materiallari ishlab chiqarishda AI, raqamli tizimlar, avtomatlashtirish va energoaudit uchun har yili 100 mlrd so'm ajratiladi.[3]	Prezident qarori
2025–2026 qishida gaz taqchilligi sutkasiga taxminan 6 mln m³ ga yetgan.[4]	Energetika vazirligi
G'isht zavodi qishki cheklov davrida gazdan uzilgan; noqonuniy qayta ulanish bo'yicha jinoyat ishi qo'zg'atilgan.[5]	Energetika vazirligi

Bu raqamlarni qanday o'qish kerak

Energiya xarajati va ta'minot xavfi davom etmoqda. Davlat esa energoaudit va raqamlashtirishni moliyalashtirmoqda — bu o'lchov tizimini joriy qilish uchun qulay vaqt.

03 — Muammo

Tannarx qayerda yashirinadi

Ko'p zavodlarda energiya oylik hisob-faktura bo'yicha ko'rinadi. Qaysi pech, qaysi smena va qaysi to'xtash qancha turgani ko'rinmaydi.

Umumiy hisoblagich

Gaz va elektr zavod bo'yicha bitta raqam; uchastkalar bo'yicha bo'linmaydi.

Smena ko'rinmaydi

Bir xil mahsulotga turli smenalarda turlicha sarf ketadi, sababi aniqlanmaydi.

To'xtashlar hisobsiz

Pech to'xtab qayta yoqilganda sarflangan yoqilg'i alohida hisoblanmaydi.

Audit qog'ozda qoladi

Energoaudit tavsiyalari bajarilgani va natija bergani kuzatilmaydi.

Yo'qotishni zavodning o'z raqamlari bilan hisoblash

Solishtirma sarf	`(haqiqiy m³/t − eng yaxshi smena m³/t) × tonnalar × gaz narxi`
To'xtash	`to'xtash soatlari × soatlik ishlab chiqarish × marja`
Elektr	`(haqiqiy kVt·soat/t − me'yor) × tonnalar × tarif`
Qayta yoqish	`qayta yoqishlar soni × bir yoqish sarfi`

Formulalar namunaviy. Aniq qiymatlar har bir zavodda audit vaqtida o'lchanadi.

04 — Yechim

Har bir tonna sarfi bilan

Hisoblagichlardan ma'lumot avtomatik yig'iladi va ishlab chiqarish hajmiga bog'lanadi. Natija — pech, tegirmon va smena bo'yicha tonna tannarxi.

Modul	Vazifasi	Holati
Hisoblagichlardan ma'lumot yig'ish	Mavjud va yangi hisoblagichlar (hamkor orqali)	◐ Muhandislik imkoniyati
Tannarx paneli	Smena, kun, tonna kesimida	◐ Muhandislik imkoniyati
Energoaudit tavsiyalarini kuzatish	Tadbir, muddat, natija	◐ Muhandislik imkoniyati
1C integratsiyasi	Ishlab chiqarish va xarajat ma'lumoti	● Tijoriy mavjud

Tijoriy mavjud: tayyor modul, sozlash orqali joriy qilinadi. Muhandislik imkoniyati: zavod uskunasiga moslab loyihalanadi. Ishlab chiqilmoqda: mahsulot hali tayyor emas, pilot sifatida taklif qilinadi.

05 — Joriy qilish

Avval o'lchash, keyin kengaytirish

BOSQICH 1

Energiya auditi

Hisoblagichlar, uchastkalar va mavjud ma'lumot ko'rib chiqiladi.

Natija: o'lchov xaritasi.

BOSQICH 2

Bitta liniyada pilot

Bitta pech yoki tegirmon 60 kun.

Natija: smena bo'yicha sarf.

BOSQICH 3

Kengaytirish

Barcha uchastkalar.

Natija: zavod bo'yicha tannarx.

BOSQICH 4

Obuna

Oylik hisobot, tavsiyalar kuzatuvi.

Natija: sarf trendi.

06 — Natija qanday o'lchanadi

Ko'rsatkich	Qanday o'lchanadi	Manba
Gaz sarfi	m³ tonnaga, pech bo'yicha	Hisoblagich
Elektr sarfi	kVt·soat tonnaga, uchastka bo'yicha	Hisoblagich
To'xtash vaqti	Soat va sababi	Jurnal
Tonna tannarxi	Energiya qismi, so'm/t	Tizim, 1C
Audit tadbirlari	Bajarilgan / rejalashtirilgan	Tizim

Zavod tomonidan kerak

- Bosh energetik yoki mas'ul shaxs
- Hisoblagichlar ro'yxati
- Energoaudit hisoboti (bo'lsa)
- Ishlab chiqarish hisoboti

Va'da qilinmaydi

- Auditsiz aniq muddat va narx
- Birja qoidalari va davlat qarorlari
- Zavod uskunalarini ta'mirlash
- O'lchanmagan natija yoki tejash
- Gaz ta'minoti
- Energiya tarifi

07 — O'z-o'zini tekshirish

Tannarxingiz o'lchanadimi

Uchtadan ortiq "yo'q" javobi bo'lsa, bu yo'nalishda ishni o'lchashdan boshlash tavsiya etiladi.

01	Gaz sarfi pech bo'yicha alohida o'lchanadimi?	ha · yo'q
02	Elektr sarfi uchastkalar bo'yicha ko'rinadimi?	ha · yo'q
03	Tonnaga sarf har smena hisoblanadimi?	ha · yo'q
04	Eng yaxshi va eng yomon smena ma'lummi?	ha · yo'q
05	To'xtashlar sababi bilan yoziladimi?	ha · yo'q
06	Qayta yoqish sarfi hisoblanadimi?	ha · yo'q
07	Energoaudit tavsiyalari bajarilishi kuzatiladimi?	ha · yo'q
08	Tonna tannarxi oy oxirini kutmasdan ko'rinadimi?	ha · yo'q
09	Gaz cheklovi bo'lsa, qaysi liniya to'xtashi oldindan hisoblanganmi?	ha · yo'q
10	Energiya bo'yicha mas'ul shaxs bormi?	ha · yo'q

Keyingi qadam

Energiya auditi

Hisoblagichlar va ishlab chiqarish ma'lumotini ko'rib chiqib, tonna tannarxini qayerdan o'lchash mumkinligini ko'rsatamiz.

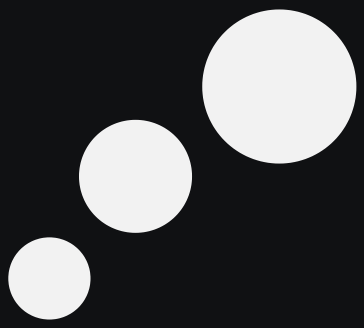
- O'lchov xaritasi
- Bitta liniyada pilot rejasi
- Joriy qilish to'lovi va oylik obuna

meentaka.uz · info@meentaka.uz · +998 99 321 47 77

Manbalar

1. Anhor.uz, «Xitoy sement buumi: soha inqiroz yoqasida» (Uzpromstroymateriallar va statistika ma'lumotlari asosida), 04.02.2026.
2. Qurilish materiallari korxonalarini modernizatsiya qilish dasturi bo'yicha yig'ilish. anhor.uz, 2026.
3. Prezidentning qurilish materiallari sanoatini rivojlantirish to'g'risidagi qarori (PQ-365). spot.uz, 03.12.2025; buxgalter.uz.
4. Energetika vazirligi ma'lumoti: 2025–2026 qishki gaz cheklovlari. spot.uz, 26.02.2026.
5. Energetika vazirligi izohi: g'isht zavodining gazga noqonuniy ulanishi. anhor.uz.

Hujjat 2026-yil noyabr holatiga ochiq manbalar asosida tayyorlangan. Kompaniyalar, uyushmalar va xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari manbada qanday berilgan bo'lsa, shunday keltirilgan va ularga havola qilingan. Hujjat huquqiy yoki moliyaviy maslahat hisoblanmaydi; qaror qabul qilishdan oldin rasmiy matnlarni lex.uz va soliq.uz da tekshiring.

MEENTAKA

Nashr etuvchi

© 2026 MEENTAKA. «The Endurance Industrial Technologies» MChJ

Hujjat raqami
MT-QM-02-UZ · 11.2026

Seriya
Qurilish materiallari · 02